

Het leven van de Joodse onderwijzeres Rosa Hermine Egger

[Abstract: The Dutch Jewish girl Rosa Hermine Egger or Eger gets an education as a teacher in the town of Roermond. She works as a teacher on several places, also in the former Dutch colony Nederlands-Indië, now Indonesia. She marries Silvain Goldstein, gets two children, Leny Caroline and Caroline Emilie Goldstein. In the Second World War they all died in the concentration camp Auschwitz.]

2 november 1893 geboorte van Rosa Hermine Egger (of Eger) te Sittard als derde kind van Samuel Eger (geboren te Limbricht op 16 maart 1853 en overleden te Maastricht op 18 december 1940) en Carolina Foijer (geboren te Maastricht op 22 januari 1860 en overleden te Sobibor op 30 april 1943). Het echtpaar is op 18 juni 1891 te Maastricht getrouwd en het gezin vertrok in 1898 naar Roermond.

Verdere kinderen uit dit huwelijk:

- Alida Egger, geboren op 17 oktober 1894 te Sittard, trouwt met Emile Markx te Maastricht op 8 juni 1922

- Richard Egger, geboren op 13 april 1892 te Sittard, overleden te Auschwitz op 10 september 1943

- Victor Egger of Eger, geboren op 16 maart 1898 te Sittard en overleden te Sobibor op 28 mei 1943. Victor was getrouwd met Aaltje (Alida) Kropveld, geboren te Amsterdam op 3 augustus 1890 en overleden te Auschwitz-Birkenau op 26 juli 1941.

- Victoire Henriette Egger, geboren op 3 januari 1897 te Sittard en overleden te Sittard op 5 februari 1897

De echtgenoot van Rosa Hermine Egger/Egger, trouwjaar 1929:

Silvain Goldstein, geboren 8 april 1890 te Maastricht en overleden te Auschwitz op 22 oktober 1942

[gegevens overgenomen van www.xs4all.nl/~marleenm/fam00043.html] en zie ook http://www.bnaibrith.org/programs/unto/names_netherlands.pdf

20 mei 1914 Onderwijzers-examens.

Venlo. Geëxamineerd 8 vrouw. kandidaten. Geslaagd de dames: H. Ph. Drijkoningen, Roermond; W. H. Daemen, Blerick; C. M. Donders, E. H. H. den Doof, M. C. H. Dohmen, allen te Echt; K. H. Egger, Roermond, en E. A. M. Eckmann, Echt.

10 juni 1914 Examens vrije en ordeoefeningen der gymnastiek.

Venlo. Geëxamineerd 5 kandidaten. Geslaagd de dames H. Ph. Drijkoningen, R. H. Egger, beiden te Roermond; J. G. Horbach, Helmond; A. M. Leijsten, Stratum.

Examens nuttige handwerken.

Venlo. Geëxamineerd 5 kandidaten. Geslaagd de dames A. M. Leijsten, Stratum; M. G. M. Nijsten, Echt; J. G. Horbach, Helmond; W. van Otterdijk, Tongelre.

9 april 1922 PASSAGIERS

van de st. Patria, dat 8 April van Rotterdam n. Java vertrok:

[...] R. Egger. [...]

9 juni 1923 [...] van de Europ. gein. school te Cheribon naar de meisjesschool te Salatige de onderw. 2e kl. mej. R. H. Egger.

2 februari 1925 PASSAGIERS van het st. Slamats dd. 7 Jan. van Batavia naar Rotterdam vertrokken:

[...] mej. R. Egger, [...]

21 september 1925 Verlengd: de verloven van de oostindische ambt. mevr. H. P. Smelt, laatstel. onderw. der 3de kl. en mej. R. B. Egger, laatstel. onderw. der 2de kl. wegens ziekte, met drie maanden.

25 januari 1926 Herbenoemd: tot onderw. 2e kl. en gepl. bij de Eur. school te Pati mej. R. H. Egger, ambt. van verlof uit Europa teruggekeerd.

18 juni 1928 VERLOOFD: [...] Rs. Egger en S. Goldstein, Pati/Maastricht; [...] De voornaam van de bruidegom is Silvain.

9 september 1928 Ontslagen: op verzoek eervol uit 's lands dienst de onderw. der 2e kl. a. d. Eur. lag. school te Pati, mej. R. H. Egger; [...]

Naspeuringen naar Leo Theelen en Cecilia Mertens: Rosa Hermine Egger

30 september 1928 PASSAGIERS

van het m.s. Pieter Corneliszoon Hooft, van Batavia naar Amsterdam, 28 Sept. van Genua vertrokken.

[...] mej. R. Egger, [...]

70

15 oktober 1929 PASSAGIERS

van het stoomschip Prinses Juliana, 18 Sept. van Batavia vertrokken en 14 Oct. te Amsterdam verwacht:

Te Genua zijn gedebarreerd: [...] R. Egger, [...]

75

1 januari 1929 Op een (nog) onbekende datum huwelijk van Rosa Hermine Egger en Silvain Goldstein. Het echtpaar gaat in Breda wonen, adres Parksingel 36, samen met Rosa's moeder.

80

23 november 1929 Geboorte van Leny Caroline Goldstein in Breda.

29 juni 1932 Geboorte van Caroline Emilie Goldstein in Breda.

85

23 november 1942 Ze overlijdt in Auschwitz. Ze wordt ook aangeduid met de naam "Eger".

23 november 1942 Overlijden van Leny Caroline Goldstein in Auschwitz.

90

23 november 1942 Overlijden van Caroline Emilie Goldstein in Auschwitz.

6 januari 2007 Binnengekomen e-mail van R. van Kooij, enigszins gewijzigd
Beste mijnheer Theelen!

95

Met groot interesse heb ik Uw bericht gelezen. Ik ben een Oostenrijkse kinder- en jeugdboekenschrijfster van Nederlandse afkomst en bezig met een historisch onderzoek voor een nieuw boek. Dat ongeveer ook in de tijd van uw verhaal [het betreft het leven van mijn opa en oma Leo Theelen en Cecilia Mertens] speelt. Ik heb gezien, dat u heel nauwkeurig een heleboel dingen hebt gevonden hoe men onderwijzeres in die tijd werd.

100

Mijn historisch hoofdpersoon is Rosa Hermine Egger (geboren 2-11-1893). Zij woonde in Roermond en was joods. In 1916 was zij lerares in Losser (Overijssel) en later (1922/23) in Nederlands-Indië (Cheribon en Semarang).

Ik ben nu aan het uitpluizen waar zij haar opleiding gevolgd heeft.

Misschien kunt U mij een paar praktische tips geven?

105

Kon een joods meisje haar opleiding in die tijd aan een katholieke kweekschool volgen?

Waren er kweekscholen, die niet aan een religie verbonden waren?

Hoe heeft U die krantenberichtjes gevonden van het slagen van het examen?

Ik vermoed dat zij ook met ca. 19 jaar geslaagd is, dus rond 1912/13.

110

Bestaan er gedenkboeken voor de diverse kweekscholen rond om Roermond, met naamlijsten?

Bestaan deze kweekscholen nog en zouden die, volgens U, nog informatie kun geven over de leerlingen in die tijd?

115

Dit zijn wel een heleboel vragen, maar vanuit Oostenrijk en alleen via internet is het niet zo gemakkelijk aan juiste adressen te komen. Dus als U praktische tips heeft, ben ik erg dankbaar.

Met vriendelijke groeten,

Rachel rvankooij@aon.at

120

6 januari 2007 Antwoord van Paul Theelen

Beste Rachel,

Ik was zeer verrast uit Oostenrijk een reeks vragen te krijgen over (mijn oma en) het onderwijs van Rosa Hermine Egger. Direct kranten.kb.nl geraadpleegd en inderdaad: op 10 juni 1914 staat in de NRC dat R. H. Egger haar examen vrije ordeoefeningen heeft gedaan. Raar is wel dat het eigenlijke akte-examen niet zo te vinden is. Dat moest bijna zeker rond dezelfde tijd (binnen enkele weken) hebben plaats gevonden. Het examen was te Venlo, net als dat van mijn opa en oma in 1911. Een vrouw Drykoningen was een andere examenkandidaat. Voor en na 10 juni 1914 hebben ongetwijfeld andere kandidaten van dezelfde opleiding ook hun examen afgelegd, de examens werden over meerdere weken in alfabetische volgorde afgelegd.

130

Op zo'n korte termijn kan ik er nog niet meer van zeggen. Ze heeft niet gestudeerd

aan de vrouwenopleiding te Echt, maar er waren meerdere opleidingen tot onderwijzer(es) te Weert, Koningsbosch, Echt en blijkbaar ook Roermond. Een interessante vrouw? Wat voor een verhaal wilt u over haar schrijven, een roman? Ik zal morgen - zondag - verder zoeken, maar dan zou ik wat meer details moeten weten. Raadpleeg a.u.b. eerst kranten.kb.nl en probeer verschillende trefwoorden. Egger leverde dus direct resultaat, nu nog de data eromheen zoeken, dat kan ook vanuit Oostenrijk, maar ik zal zelf ook zoeken. Zie verder de bijlage. groeten uit Eindhoven,
Paul Theelen

7 januari 2007 Binnengekomen e-mail van R. van Kooij, enigszins gewijzigd
Beste mijnheer Theelen!

Heel hartelijk bedankt. Het verhaal van Rosa is wel een beetje lang, maar ik zal proberen het goed uit te leggen. Mijn Nederlands is niet meer zo goed, dus niet te veel op foutjes letten. Ik ben al als kind naar Oostenrijk verhuisd, hier opgegroeid en gebleven.

Mijn moeder Lidy woonde in Breda en stierf in 1989. In haar nalatenschap vond ik in het jaar 2000 drie ansichtskarten-albums, twee behoorden aan mijn grootvader, maar het derde bevatte kaarten gericht aan Rosa Hermine Egger en aan Leny Goldstein. Heel duister kon ik mij herinneren dat ik die albums wel eens bij mijn grootvader bekeken had (vooral die leuke kinderkaarten aan Leny kon ik mij herinneren). En mij viel te binnen, dat mijn moeder wel gezegd had dat Leny en haar zusje Carry in de oorlogstijd samen met hun ouders vermoord waren. Ik heb toen niet verder gevraagd, maar in het jaar 2000 snapte ik wel dat Leny en haar familie joods geweest waren. Ik dacht dat er misschien nog familie zou zijn die blij met het album zou zijn. Dus begon ik uit te zoeken wie de kaarten geschreven hadden en wie er allemaal tot de familie behoorden. Stukje bij beetje ben ik achter de familiegeschiedenis gekomen. Gelukkig kreeg ik toen ook een beurs voor het schrijven van een ander boek dat ik feitelijk al klaar had en ik heb het geld toen besteed aan een reis naar Nederland en ik ben drie weken in de archieven van Maastricht, Breda, Amsterdam en Den Haag gedoken en heb ook mensen gevonden die de familie gekend hebben, o.a. Marga Minco. Van haar kreeg ik een fotootje van Leny en Carry. Nu wist ik tenminste hoe ze eruit gezien hadden. Van de hele familie hebben maar enkelen het overleefd. En hoe meer ik vond, des te meer kreeg ik het idee het verhaal van deze "doodgewone familie" in boekvorm te gieten. Misschien ook om voor Leny een gedenkteken te zetten.

Daar ben ik dus nu al 6 jaar mee bezig, telkens als ik tijd heb probeer ik weer spoortjes te vinden. Nu ga ik zelf snuffelen in de kranten. Alleen deze tip is al ontzettend waardevol. Hartelijke groetjes,
Rachel

7 januari 2007 Antwoord van Paul Theelen

Beste Rachel,

Bedankt voor je uitleg.

Noem me maar Paul hoor, ik ben overigens 55 jaar oud. Jouw levensbeschrijving en schrijftalent waren gemakkelijk met een zoekmachine terug te vinden.

Het leven van Rosa lijkt wel op dat van mijn oma Cecilia Mertens, zeker in het begin na de opleiding. Ze zal wel op een kweekschool in Roermond gezeten hebben. Daarna was het niet altijd gemakkelijk een onderwijsplek te vinden. Overigens zijn in de archieven van de gemeenten waar ze les gegeven heeft zeer zeker wat sollicitatiebrieven e.d. van haar te vinden.

Mijn moeder komt uit Sprundel, vlakbij Breda, en mijn opa was daar ook hoofd der school. In de oorlog is daar ook zeer lang een Joodse meisje ondergedoken gezeten.

Wat heb ik in korte tijd gevonden?

Ik vond haar akte-examen op 20 mei 1914, weer een examen te Venlo, maar wonende in Roermond.

Rosa Eggen heeft inderdaad een tijd in Nederlands-Indië doorgebracht. Ze verloofde zich met S. Goldstein te Maastricht terwijl ze zelf nog in Pati woonde (18 jun 1928).

Een huwelijk later heb ik niet kunnen vinden in de kranten. Wellicht zijn ze naar Haarlem verhuisd, want een S. Goldstein probeert bouwgrond te kopen. Rosa komt een keer terug naar Nederland op vakantie en blijft langer hier vanwege ziekte. Op 9 september 1928 krijgt ze eervol ontslag en keert terug naar Nederland via Genua. Wellicht gaat ze een jaar later (rond oktober 1929) terug naar Nederlands-Indië, maar dan ben ik het spoor (nog) bijster.

[Ik heb in de kranten gezocht 1922 t/m 1931 onder Egger en medio 1928 t/m 1930 onder Goldstein. Gebruik onderaan ook wel eens lichte afwijking i.p.v. geen!]

Ik heb kopieën van de kranten opgeslagen op mijn computer, maar laat ik eerst de data geven dat ze erin voorkomt:

200

20 mei 1914

10 jun 1914

9 apr 1922

9 jun 1922

2 feb 1925

205

21 sep 1925

18 jun 1928

9 sep 1928

30 sep 1928

eind 1929? wordt een R. Egger genoemd.

210

Over Joden in Limburg is een aparte website, waarin de namen Goldstein en Egger voorkomen: http://members.home.nl/w.brasse/genealogie_joods.htm#Toelichtingdatabank

Mij is niet echt duidelijk wat nou zo echt bijzonder is aan haar leven. Gaat het komende boek over Rosa of over Leny Goldstein?

215

Zou Leny de zus of de dochter zijn van S. Goldstein? Kwam de familie Egger uit Duitsland of Oostenrijk?

Als het boek ook werkelijk uitkomt zou ik graag een exemplaar ontvangen, en als je door mij gevonden onderdelen gebruikt zou ik dat graag ergens vermeld willen zien.

220

Indien je meer specifieke vragen hebt kan ik vanuit mijn stoel hier wel eens proberen die te beantwoorden. Uiteindelijk is het een meerjarenproject.

groeten uit het oude vaderland,

Paul Theelen

20 maart 2007 van de website www.oorlogsmonumenten.nl in Losser

225

Losser, 'Joods monument'

Plaats

Raadhuisplein 1

7581 AG, Losser (gemeente Losser), Overijssel

Onthulling

230

28 april 1992

Ontwerper

Antoinette Ruiter (04-07-1946)

235

Foto: André van Aarsen

Overige informatie

Het monument is geplaatst aan de achterzijde van het gemeentehuis, gevestigd aan het Raadhuisplein te Losser.

Beschrijving

240

Het 'Joods monument' in Losser is een bronzen beeld van een gezin. De vader, moeder en twee kinderen zien er mager en verzwakt uit. Het beeld is geplaatst op een voetstuk van zwarte natuursteen. Op het voetstuk is een plaquette aangebracht.

De tekst op de plaquette luidt:

245

'TER NAGEDACHTENIS AAN ONZE
OMGEKOMEN JOODSE MEDEBURGERS

1940 - 1945.

250

IK GEEF HUN IN MIJN HUIS
EN BINNEN MIJN MUREN
EEN GEDENKTEKEN EN EEN NAAM,
BETER DAN ZONEN EN DOCHTERS.

255

IK GEEF HUN EEN EEUWIGE NAAM
DIE NIET UITGEROEID ZAL WORDEN.

260

JESAJA 56:5.'

Het beeld verbeeldt een joods gezin dat op transport wordt gesteld naar een concentratiekamp.

20 maart 2007 Binnengekomen e-mail van R. van Kooij, enigszins gewijzigd
Hartelijk bedankt.

265

Wat je gevonden hebt, had ik ook al (plus nog een hoop over de families zowel Goldstein als ook Egger).

270

Wat ik nu probeer te achterhalen is de tijd dat ze in Losser Onderwijzeres was (1916/17): Ansichtkaarten zijn geadresseerd aan Mej. R. Egger p.a de Heer J. Berg (geen straat) te Losser. Ik heb contact met iemand in Losser. Maar tot nu toe heeft ze in de schoolarchieven nog geen benoeming tot onderwijzeres op een van de scholen, die bij Losser hoorden gevonden.

275

Mij is intussen misschien ook nog de mogelijkheid te binnen gevallen, dat ze misschien privé-les gaf aan de kinderen van die Heer J. Berg (over wie ik nog niets gevonden heb). Het zou voor haar misschien een redegeweest kunnen zijn naar Indonesie te gaan omdat ze in Nederland geen werk aan een school kreeg.

met vriendelijke groeten,

Rachel

Personenregister

Rosa Hermine Egger (of Eger).....	1
Samuel Eger.....	1
Carolina Foijer.....	1
Alida Egger.....	1
trouwt met Emile Markx te Maastricht.....	1
Richard Egger.....	1
Victor Egger of Eger.....	1
Aaltje (Alida) Kropveld.....	1
Victoire Henriette Egger.....	1
Silvain Goldstein.....	1
H. Ph. Drijkoningen.....	1
W. H. Daemen.....	1
C. M. Donders.....	1
E. H. H. den Doof.....	1
M. C. H. Dohmen.....	1
E. A. M. Eckmann.....	1
J. G. Horbach.....	1
A. M. Leijsten.....	1
M. G. M. Nijsten.....	1
W. van Otterdijk.....	1
mevr. H. P. Smelt.....	1
Leny Caroline Goldstein.....	2
Caroline Emilie Goldstein.....	2
R. van Kooij.....	2
Leo Theelen en Cecilia Mertens.....	2
Ik ben al als kind naar Oostenrijk verhuisd, hier opgegroeid en gebleven.....	3
Mijn moeder Lidy woonde in Breda en stierf in 1989.....	3
Mej. R. Egger p.a de Heer J. Berg (geen straat) te Losser.....	5